

ANA BOLDUREANU, EUGEN NICOLAE,
***Moneda în Republica Moldova*, Ed. Biblioteca**
Științifică Centrală „Andrei Lupan” (Institut),
Chișinău, 2015, 504 p.

Apărută în anul 2015 la editura Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” din Chișinău și având drept coordonatori pe Ana Boldureanu și Eugen Nicolae, lucrarea *Moneda în Republica Moldova*, reprezintă un studiu inedit în domeniul numismaticii, în condițiile în care un astfel de demers nu a mai fost întreprins până acum. Ea reprezintă totodată și rezultatul unei bune colaborări, desfășurată pe parcursul unui deceniu între istoricii și cercetătorii de la București și Chișinău implicați în proiecte și programe comune, susținute atât de Academia Română, cât și de cea a Republicii Moldova.

Se cunoaște faptul că zona dintre Prut și Nistru s-a aflat și în atenția cunoscutului numismat Dimitrie A. Sturdza încă din secolul al XIX-lea, dar în cazul studiului de față ne aflăm în fața primei monografii colective care tratează pe larg fenomenul numismatic dezvoltat în spațiul menționat, din cele mai vechi timpuri și până

astăzi. De asemenea, cu acest prilej trebuie menționate și alte lucrări publicate de-a lungul timpului care au tratat emisiunile monetare descoperite în timp pe teritoriul actual al Republicii Moldova: A. N. Zograf, A. A. Nudelman, A. Boldureanu, L. Dergaciova, L. Ciobanu, V. Mihailescu-Bîrliba, E. Nicolae, C. Preda ș. a.

Practic, lucrarea pe care o recenzăm este structurată în cadrul a patru capitole, precedate de un *Cuvânt înainte*, semnat de Gheorghe Duca (p. 7-8), ca și de o *Introducere*, întocmită de Eugen Nicolae (p. 9-11). În succesiunea lor, cele patru capitole ale studiului se prezintă astfel: cap. I, *Epoca Antică* (p. 13-94); cap. II, *Evul Mediu* (p. 95-257); cap. III, *Epoca modernă* (p. 259-439); cap. IV, *Moneda națională a Republicii Moldova* (p. 441-479); facem precizarea că fiecare capitolul dispune de mai multe subcapitole realizate de autori diferiți.

Primul capitol (*Epoca Antică*) tratează fenomenul numismatic manifestat pe parcursul a două mari perioade: secolele VI-I a. Chr., în care sunt analizate piesele grecești, macedonene și imitațiile de tip macedonean, ultimele fiind de fapt emisiuni monetare locale realizate și întâlnite

în variate tipuri și cantități apreciabile (tezaure și descoperiri izolate) la nord de Dunăre pe un spațiu vast care se suprapune teritoriului de astăzi al României; secolele I-VII p.Chr., în care sunt examinate emisiunile imperiale romane, timpurii și târzii, precum și cele bizantine timpurii. După cum este cunoscut, spațiul dintre Prut și Nistru nu s-a aflat în Antichitate sub stăpânirea directă a Romei, însă, cu toate acestea piesele imperiale, timpurii sau târzii, sunt așa cum au constat și autorii capitolului, cel mai bine reprezentate comparativ cu celelalte emisiuni vechi descoperite pe teritoriul actual al Republicii Moldova.

În al doilea capitol, *Evul Mediu*, piesele care au ca limite cronologice secolul al VIII-lea și secolul al XVIII-lea au fost supuse cercetării pe parcursul a nu mai puțin de șase subcapitole. Metodologia folosită în primul capitolul este utilizată și în cel de-al doilea, în care întâlnim emisiuni diverse ca tipuri și cantitate, care au fost descoperite în spațiul menționat. În acest sens au fost investigate emisiunile bizantine, islamice, tătarăști (ale Hanatului Hoardei de Aur), moldovenești (din vremea lui Petru Mușat, Ștefan I, Alexandru cel Bun, Bogdan al II-lea, Ștefan cel Mare, Alexandru Lăpușneanu, Despot Vodă sau Ieremia Movilă), otomane, dar și unele vest-europene. De asemenea, în acest capitol sunt studiate și primele emisiuni al statului feudal Moldova, atribuite domnitorului Petru Mușat, dar care în spațiul pruto-nistrean sunt prezente doar în câteva descoperiri izolate, și acestea, în cantitate redusă (trei piese găsite pe teritoriul Cetății Albe și una la Costești-Ialoveni).

Se poate scoate în evidență faptul că circulația monetară din zona analizată, tipurile monetare, metalul din care au fost produse piesele, dar și datele de ordin cantitativ sunt în strânsă legătură cu relațiile economice, politice și comerciale pe care aceasta le-au avut cu puterile vecine (Imperiul Bizantin, Hoarda de Aur, Hanatul Crimeii sau Imperiul Otoman) de-a lungul Evului Mediu. Câteva date interesante sunt de semnalat și în acest capitol: activitatea monetară a Moldovei s-a intensificat după perioada de început din vremea lui Petru Mușat; în prima jumătate a secolului al XIV-lea, monedele emise de statul feudal Moldova au fost extrem de variate ca tipuri și nominaluri; în a doua jumătate a secolului al XIV-lea și prima jumătate a celui următor activitatea monetară a Moldovei medievale a fost practic neîntreruptă, însă, acum, se constată invadarea pieței locale de către emisiunile otomane; în 1527, monetăria moldovenească și-a încetat oficial activitatea, care va fi reluată pentru scurt timp sub Alexandru Lăpușneanu; în secolul al XVII-lea, Moldova pierde dreptul de a emite monedă, context în care monetăria de la Suceava își încetează activitatea (situația i-a determinat pe unii domnitori ca, Vasile Lupu

sau Antioh Cantemir, să recurgă la baterea clandestină a unor tipuri monetare).

Capitolul al III-lea (*Epoca modernă*) cuprinde momente cheie din istoria economică și politică a spațiului pruto-nistrean: epoca fanariotă; perioada în care teritoriul dintre Prut și Nistru, cunoscut sub numele de Basarabia, a făcut parte integrantă din Imperiul Țarist și apoi U.R.S.S.; intervalul de timp de după unirea Basarabiei cu România; perioada în care moneda ucraineană a circulat în Transnistria (1917-1919); un subcapitol este alocat istoriei, prezenței și impactului pe care l-a avut moneda sovietică asupra teritoriului R.A.S.S. Moldovenească, Basarabiei, R.S.S. Moldovenească și al Republicii Moldova.

În capitolul patru (*Moneda națională a Republicii Moldova*), ultimul de altfel, ne este prezentată evoluția sistemului monetar din Republica Moldova după proclamarea independenței sale la 27 august 1991. Aceasta a însemnat o etapă istorică nouă pentru spațiul dintre Prut și Nistru, în care fenomenele din plan financiar au fost extrem de dificile și complicate. Desprinderea de fosta U.R.S.S. a presupus necesitatea adoptării unor măsuri importante, care aveau să se finalizeze în cele din urmă cu adoptarea decretului prezidențial nr. 200 din 24 noiembrie 1993, prin care s-a decis ca începând cu 29 noiembrie leul moldovenesc să devină noua monedă a Republicii Moldova. Tot atunci s-a trecut și la preschimbarea în lei a emisiunilor bănești puse în circulație de Banca Centrală a U.R.S.S. și a Federației Ruse din anii 1961-1992, inclusiv cupoanele Băncii Naționale a Moldovei și moneda metalică aferentă.

Acest eveniment va avea un impact important în plan economic, financiar, politic și comercial pentru Republica Moldova, contribuind la consolidarea suveranității și independenței tănărului stat, precum și la posibilitatea promovării unei politici economice adaptată propriilor nevoi.

Lucrarea *Moneda în Republica Moldova* mai cuprinde o bibliografie bine întocmită (p. 480-502), structurată pe două secțiuni, una a lucrărilor cu caracter general și o alta care include lucrările consultate pentru fiecare capitol și subcapitol, precum și o listă a abrevierilor (p. 503-504), ambele extrem de utile. Mai adăugăm la cele menționate deja calitatea grafică foarte bună, precum și planșele în format color care se ridică la nivelul așteptărilor.

Metodologia practică, bibliografia de actualitate și exprimarea clară reprezintă argumente certe pentru a considera că apariția monografiei colective *Monedă în Republica Moldova* este una necesară, care va provoca interesul istoricilor de pe ambele maluri ale Prutului.

Tiberius D. Părpăuță